

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-yil 4-son

VOLUME 6 / ISSUE 4 / 2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.4>.

Crossref
Content
Registration

ISSN: 2181-1938

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence>

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 1140-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev, Y. Yarmolik, E. Sharipov,
K. Abduvaliyeva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, X. Yuldasheva

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Vebsayt: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387

Tasdiqnoma
№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2026-yil 26-avgustda bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 24,5
Adadi: 100. Buyurtma: № 81.

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

J. Allayorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquqiy tadqiqotlar oliy maktabi direktori, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

MAS'UL MUHARRIR

N. Ramazonov – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basini mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

J. Blum – Amerika Qo'shma Shtatlarining Boston kolleji Huquq maktabi professori, huquq doktori (AQSH)

M. Vishovaty – Polshaning Gdansk universiteti professori (Polsha)

M. Hayat – Muhammadiyah Malang universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

A. Xashimxonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

A. Yakubov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro hamkorlik va uzluksiz ta'lim bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Axmedshayeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

X. Xayitov – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi deputati, yuridik fanlar doktori, professor

E. Egamberdiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquqni sohalararo o'rganish fakulteti Tadqiqot markazi rahbari, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Sh. Ismoilov – Toshkent davlat yuridik universiteti Mehnat huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, dotsent

G. Uzakova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

G. Yo'ldasheva – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

A. Yo'ldoshev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ommaviy huquq fakulteti Tadqiqot markazi yetakchi ilmiy xodimi, yuridik fanlar doktori, dotsent

R. Altiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoiy odil sudlov fakulteti dekani, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, professor v.b.

M. Kurbanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'basini professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

S. Oripov – Toshkent davlat agrar universiteti Huquqshunoslik kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

F. Hamdamova – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro huquq va ommaviy huquq fanlari kafedrasini dotsenti v.b., yuridik fanlar doktori

D. So'fiyeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basini katta o'qituvchisi, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Юриспруденция» – «Yurisprudensiya» – «Jurisprudence» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 1140.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Академии наук Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Э. Мустафаев, Е. Ярмолик,
Э. Шарипов, К. Абдувалиева,
М. Шарифова, Ш. Бекназарова,
Х. Юлдашева

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1387.

Свидетельство
от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
26.08.2026.
Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 24,5. Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 81.

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент,
ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Ж. Аллаёров – директор Высшей школы правовых исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Н. Рамазонов – заведующий сектором узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по филологическим наукам, доцент

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Дж. Блум – профессор юридической школы Бостонского колледжа (Бостон, США), доктор юридических наук

М. Вишоватый – профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

М. Хаят – преподаватель Университета Мухаммадия Маланг (Индонезия)

А. Хашимхонов – первый проректор по делам молодёжи и духовно-просветительской работе Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

А. Якубов – проректор по международным связям и дополнительному образованию Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

М. Ахмедшаева – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Х. Хайитов – депутат Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Э. Эгамбердиев – руководитель Исследовательского центра факультета междисциплинарного изучения права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

Ш. Исмоилов – заведующий сектором трудового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Г. Узакова – заведующая сектором экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Г. Юлдашева – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Юлдошев – ведущий научный сотрудник Исследовательского центра факультета публичного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Р. Алтиев – декан факультета уголовного правосудия Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, и. о. профессора

М. Курбанов – и. о. профессора сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

С. Орипов – доцент кафедры права Ташкентского государственного аграрного университета, доктор философии по юридическим наукам

Ф. Хамдамова – и. о. доцента кафедры международного и публичного права Университета мировой экономики и дипломатии, доктор юридических наук

Д. Суфиева – старший преподаватель сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” legal scientific and practical journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020 with certificate No. 1140.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission at the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of journal materials are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev, E. Yarmolik, E. Sharipov,
K. Abduvalieva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, Kh. Yuldasheva

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Subscription index: 1387.

Certificate
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 26.08.2026.
Paper size: A4. Cond.p.f: 24,5.
Units: 100. Order: № 81.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

J. Allayorov – Director of the Graduate School of Legal Research of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

EXECUTIVE EDITOR

N. Ramazonov – Head of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

J. Blum – Professor of Law School of Boston College, Doctor of Law (Boston, USA)

M. Vishovaty – Professor of the University of Gdańsk (Gdansk, Poland)

M. Hayat – Lecturer of the University of Muhammadiyah Malang (Indonesia)

A. Khashimhonov – First Deputy Rector for Youth Affairs and Spiritual and Educational Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

A. Yakubov – Deputy Rector for International Relations and Further Education of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

M. Akhmedshaeva – Professor of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Kh. Khayitov – Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

E. Egamberdiev – Head of the Research Center of the Faculty of Interdisciplinary Studies of Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

Sh. Ismoilov – Head of the Department of Labor Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

G. Uzakova – Head of the Department of Environmental Law of the Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

G. Yuldasheva – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Yuldoshev – Leading Research Fellow of the Research Center of the Faculty of Public Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

R. Altiev – Dean of the Faculty of Criminal Justice of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Acting Professor

M. Kurbanov – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

S. Oripov – Associate Professor of the Department of Law of Tashkent State Agrarian University, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

F. Hamdamova – Acting Associate Professor of the Department of International Law and Public Law of the University of World Economy and Diplomacy, Doctor of Law

D. Sufieva – Senior Lecturer of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 11 **SAYDULLAYEV SHAXZOD ALIXANOVICH**
Qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringining ahamiyati
- 20 **ALLAYAROVA SOLIXA NARZULLOYEVNA**
Yuridik germeneytikaning nazariy-metodologik asoslari
- 26 **SULTANOVA SABOXAT ALISHEROVNA**
Tartibga solish ta'sirini baholash va huquqiy monitoringni takomillashtirishning nazariy-huquqiy masalalari
- 34 **UMAROVA IRODA MUXAMEDOVNA**
Ijtimoiy davlat shakllanishining tarixiy-huquqiy bosqichlari

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 42 **MIRZAYEV FAYZULLA IBODULLAYEVICH**
Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishda Moliyaviy razvedka bo'linmasining ma'muriy-huquqiy maqomi
- 48 **ALIMOV BOTU BABIROVICH**
Hukumatni shakllantirish va javobgarligi: O'zbekiston modeli va xorijiy tajriba
- 57 **RAIMOV ELBEK BAHODIR O'G'LI, ABDUMO'MINOVA SALOMAT OTABEKOVNA**
O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonunining huquqiy tahlili
- 63 **AZIMOV AZIMBEK AZIZBEK O'G'LI**
Yoshlar bandligini qo'llab-quvvatlashda hududiy "Yo'l xaritalari"ni joriy etishning ahamiyati

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 70 **RUZINAZAROV SHUXRAT NURALIYEVICH, TOSHKANOV NURBEK BAHRIDDINOVICH**
Raqamli tadbirkorlikni huquqiy tartibga solish tendensiyalari
- 77 **BOZAROV SARDOR SOXIBJONOVICH**
Sun'iy intellekt tizimlarining fuqarolik-huquqiy javobgarligi: zamonaviy huquqiy muammolar va tartibga solish yondashuvlari
- 86 **XODJIYEV YUNUS MUXITDINOVICH**
Ko'char ashyolarga bo'lgan mulk huquqidan voz kechishning ayrim masalalari
- 93 **SATVALDIYEVA YULDUZXON XATAMJAN QIZI**
Sanoat namunalarini huquqiy muhofaza qilish muammolari va ularning dekorativ-amaliy san'at asarlari bilan nisbati
- 100 **KAN YEKATERINA EDUARDOVNA**
Klinik amaliyotda "yashirin sun'iy intellekt" (shadow AI): shifokorlarning undan ruxsatsiz foydalanishini nazorat qilishning huquqiy mexanizmlari
- 108 **RAXMONOV TOLIB TURG'UN O'G'LI**
Raqamli moliyaviy aktivlarning fuqarolik-huquqiy tabiati
- 115 **BERDIBAYEV SARDOR YERKABOY O'G'LI**
"Animus fraudandi": xalqaro xususiy huquqda qonunni chetlab o'tishni isbotlashning doktrinal huquqiy asoslari

121 JO'RAQULOVA HILOLA O'KTAM QIZI

Regress fuqarolik-huquqiy javobgarlik tizimining muhim va zarur tarkibiy elementi

127 RAHIMOV JALOLIDDIN XAYTBOY O'G'LI

Steyblkoinlar orqali to'lov qilishning shartnomaviy asoslari tavsifi

132 OLLABERGANOV JUR'ATBEK MANSURBEK O'G'LI, XADJIYEV AZIZBEK KADAMBAYEVICH

O'zbekiston Respublikasi fuqarolik huquqida raqamli aktivlar va elektron bitimlarni tartibga solishning dolzarb muammolari

138 BAXROMOVA NILUFAR XOSHOVNA

Raqamli marketingda firibgarlik va chalg'ituvchi amaliyotlarga qarshi huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish: fuqarolik-huquqiy yondashuv

145 SAMANDAROVA FERUZA BAXROMJON QIZI

Davlat xaridlari jarayonini elektronlashtirish sharoitida shartnomaviy munosabatlarni huquqiy tartibga solish

12.00.06 – TABIIY RESURLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

153 UZAKOVA GO'ZAL SHARIPOVNA

Atrof-muhitni xalqaro-huquqiy muhofaza qilishda Birlashgan Millatlar Tashkiloti Atrof-muhit bo'yicha dasturi (UNEP)ning o'rni va roli

161 KENJAYEV RUSTAM XAYDAROVICH

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlardan foydalanish va muhofaza qilishda ekologik nazoratning o'rni va ahamiyati

168 RAHMATOVA DILAFRUZ IXTIYOR QIZI

Elektron chiqindilar bilan bog'liq munosabatlarni huquqiy tartibga solishning fragmentarlari

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

180 PRIMOV BAXTIYOR OLIM O'G'LI

Kriptoalyutadan jinoiy maqsadlarda foydalanish: jinoyat-huquqiy jihatlar

185 JUMANAZAROVA MARJONA BOTIR QIZI

Ehtiyotsizlik orqasida sodir etilgan jinoyatlar uchun jinoiy javobgarlikni tabaqalashtirishning jinoyat-huquqiy muammolari: Germaniya va Fransiya jinoyat qonunchiligining qiyosiy-huquqiy tahlili

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

192 XALILOV SHOHROH MIRZO BOYMUROD O'G'LI

Tergovda ayblovga moyillik: kognitiv sabablar, qiyosiy-huquqiy tahlil va protsessual bartaraf etish mexanizmlari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

200 BAZARBAEVA SHAXLO RAXIMOVNA, RASULOV JURABEK ABDUSAMIYEVICH

Xalqaro huquqda kiberurush va kiberoperatsiyalar: farqlash hamda huquqiy tartibga solish muammolari

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

- 11 **САЙДУЛЛАЕВ ШАХЗОД АЛИХАНОВИЧ**
Значение мониторинга исполнения нормативно-правовых актов в выявлении пробелов в законодательстве
- 20 **АЛЛАЯРОВА СОЛИХА НАРЗУЛЛОЕВНА**
Теоретико-методологические основы юридической герменевтики
- 26 **СУЛТАНОВА САБОХАТ АЛИШЕРОВНА**
Теоретико-правовые вопросы совершенствования оценки регуляторного воздействия и правового мониторинга
- 34 **УМАРОВА ИРОДА МУХАМЕДОВНА**
Историко-правовые этапы формирования социального государства

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

- 42 **МИРЗАЕВ ФАЙЗУЛЛА ИБОДУЛЛАЕВИЧ**
Административно-правовой статус подразделения финансовой разведки в сфере противодействия легализации преступных доходов
- 48 **АЛИМОВ БОТУ БАБИРОВИЧ**
Формирование и ответственность Правительства: модель Узбекистана и зарубежный опыт
- 57 **РАИМОВ ЭЛБЕК БАХОДИР УГЛИ, АБДУМУМИНОВА САЛОМАТ ОТАБЕКОВНА**
Правовой анализ Закона Республики Узбекистан «О персональных данных»
- 63 **АЗИМОВ АЗИМБЕК АЗИЗБЕК УГЛИ**
Значение внедрения региональных «дорожных карт» в поддержке занятости молодёжи

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

- 70 **РУЗИНАЗАРОВ ШУХРАТ НУРАЛИЕВИЧ, ТОШКАНОВ НУРБЕК БАХРИДДИНОВИЧ**
Тенденции правового регулирования цифрового предпринимательства
- 77 **БОЗАРОВ САРДОР СОХИБЖОНОВИЧ**
Гражданско-правовая ответственность систем искусственного интеллекта: современные правовые проблемы и подходы к регулированию
- 86 **ХОДЖИЕВ ЮНУС МУХИТДИНОВИЧ**
Некоторые вопросы отказа от права собственности на движимые вещи
- 93 **САТВАЛДИЕВА ЮЛДУЗХОН ХАТАМЖАН КИЗИ**
Проблемы правовой охраны промышленных образцов и их соотношение с произведениями декоративно-прикладного искусства
- 100 **КАН ЕКАТЕРИНА ЭДУАРДОВНА**
«Теневой искусственный интеллект» (Shadow AI) в клинической практике: правовые механизмы контроля за его несанкционированным использованием врачами
- 108 **РАХМОНОВ ТОЛИБ ТУРГУН УГЛИ**
Гражданско-правовая природа цифровых финансовых активов
- 115 **БЕРДИБАЕВ САРДОР ЕРКАБОЙ УГЛИ**
Animus fraudandi: доктринально-правовые основы доказывания обхода закона в международном частном праве

121 ЖУРАКУЛОВА ХИЛОЛА УКТАМ КИЗИ

Регресс как важный и необходимый элемент системы гражданско-правовой ответственности

127 РАХИМОВ ЖАЛОЛИДДИН ХАЙТБОЙ УГЛИ

Характеристика договорных основ осуществления платежей посредством стейблкоинов

132 ОЛЛАБЕРГАНОВ ЖУРАТБЕК МАНСУРБЕК УГЛИ, ХАДЖИЕВ АЗИЗБЕК КАДАМБАЕВИЧ

Актуальные проблемы регулирования цифровых активов и электронных сделок в гражданском праве Республики Узбекистан

138 БАХРОМОВА НИЛУФАР ХОШИМОВНА

Совершенствование правовых механизмов противодействия мошенничеству и вводящим в заблуждение практикам в цифровом маркетинге: гражданско-правовой подход

145 САМАНДАРОВА ФЕРУЗА БАХРОМЖОН КИЗИ

Правовое регулирование договорных отношений в условиях перевода процесса государственных закупок в электронную форму

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

153 УЗАКОВА ГУЗАЛ ШАРИПОВНА

Роль и значение программы ООН по окружающей среде (ЮНЕП) в международном экологическом праве

161 КЕНЖАЕВ РУСТАМ ХАЙДАРОВИЧ

Роль и значение экологического контроля в использовании и охране земель сельскохозяйственного назначения

168 РАХМАТОВА ДИЛАФРУЗ ИХТИЁР КИЗИ

Фрагментарность правового регулирования обращения с электронными отходами

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

180 ПРИМОВ БАХТИЁР ОЛИМ УГЛИ

Использование криптовалюты в преступных целях: уголовно-правовые аспекты

185 ЖУМАНАЗАРОВА МАРЖОНА БОТИР КИЗИ

Уголовно-правовые проблемы дифференциации уголовной ответственности за преступления, совершённые по неосторожности: сравнительно-правовой анализ уголовного законодательства Германии и Франции

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

192 ХАЛИЛОВ ШОХРУХ МИРЗО БОЙМУРОД УГЛИ

Обвинительный уклон в расследовании: когнитивные причины, сравнительно-правовой анализ и процессуальные механизмы его устранения

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

200 БАЗАРБАЕВА ШАХЛО РАХИМОВНА, РАСУЛОВ ЖУРАБЕК АБДУСАМИЕВИЧ

Кибервойна и кибероперации в международном праве: проблемы разграничения и правового регулирования

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 11 **SAYDULLAEV SHAKHZOD ALIKHANOVICH**
The importance of monitoring the implementation of normative legal acts in identifying gaps in legislation
- 20 **ALLAYAROVA SOLIKHA NARZULLOEVNA**
Theoretical and methodological foundations of legal hermeneutics
- 26 **SULTANOVA SABOKHAT ALISHEROVNA**
Theoretical and legal issues of improving regulatory impact assessment and legal monitoring
- 34 **UMAROVA IRODA MUKHAMEDOVNA**
Historical and legal stages of the social state formation

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

- 42 **MIRZAEV FAYZULLA IBODULLAEVICH**
Administrative and legal status of the financial intelligence unit in combating criminal income legalization
- 48 **ALIMOV BOTU BABIROVICH**
Formation and accountability of the government: the Uzbekistan model and foreign experience
- 57 **RAIMOV ELBEK BAHODIR UGLI, ABDUMUMINOVA SALOMAT OTABEKOVNA**
Legal analysis of the law of the Republic of Uzbekistan “On personal data”
- 63 **AZIMOV AZIMBEK AZIZBEK UGLI**
The importance of implementing regional “Roadmaps” in supporting youth employment

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 70 **RUZINAZAROV SHUKHRAT NURALIEVICH, TOSHKANOV NURBEK BAHRIDDINOVICH**
Trends in legal regulation of digital entrepreneurship
- 77 **BOZAROV SARDOR SOKHIBJONOVICH**
Civil liability of artificial intelligence systems: contemporary legal issues and regulatory approaches
- 86 **KHODJIEV YUNUS MUKHITDINOVICH**
Certain issues of renunciation of ownership rights to movable property
- 93 **SATVALDIEVA YULDUZKHON KHATAMJAN KIZI**
Issues of legal protection of industrial designs and their interrelation with works of decorative and applied art
- 100 **KAN EKATERINA EDUARDOVNA**
“Shadow artificial intelligence” (Shadow AI) in clinical practice: legal mechanisms for monitoring its unauthorized use by doctors
- 108 **RAKHMONOV TOLIB TURGUN UGLI**
Civil law nature of digital financial assets
- 115 **BERDIBAEV SARDOR ERKABOY UGLI**
Animus fraudandi: doctrinal legal foundations for proving evasion of law in private international law
- 121 **JURAKULOVA HILOLA UKTAM KIZI**
Regression is an important and necessary structural element of the system of civil law liability
- 137 **RAHIMOV JALOLIDDIN KHAYTBOY UGLI**
Characteristics of the contractual framework for payments using stablecoins

132 **OLLABERGANOV JURATBEK MANSURBEK UGLI, KHADJIEV AZIZBEK KADAMBAEVICH**
Current issues in the regulation of digital assets and electronic transactions in the civil law of the Republic of Uzbekistan

138 **BAKHROMOVA NILUFAR KHOSHIMOVNA**
Improving legal mechanisms for combating fraud and misleading practices in digital marketing: a civil law approach

145 **SAMANDAROVA FERUZA BAKHROMJON KIZI**
Legal regulation of contractual relations in the context of the digitalization of the public procurement process

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW.
ENVIRONMENTAL LAW

153 **UZAKOVA GUZAL SHARIPOVNA**
The role and significance of the United Nations Environment Programme (UNEP) in the international legal protection of the environment

161 **KENJAEV RUSTAM KHAYDAROVICH**
The role and significance of environmental control in the use and protection of agricultural land

168 **RAKHMATOVA DILAFRUZ IKHTIYOR KIZI**
Fragmentariness of legal regulation of electronic waste management

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

180 **PRIMOV BAKHTIYOR OLIM UGLI**
Criminal use of cryptocurrency: criminal-legal aspects

185 **JUMANAZAROVA MARJONA BOTIR KIZI**
Criminal-legal problems of differentiating criminal liability for crimes committed due to negligence: a comparative-legal analysis of German and French criminal legislation

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND
FORENSIC EXPERTISE

192 **KHALILOV SHOHRUH MIRZO BOYMUROD UGLI**
Accusation bias in criminal investigations: cognitive causes, comparative legal analysis, and procedural mechanisms for its elimination

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

200 **BAZARBAEVA SHAKHLO RAKHIMOVNA, RASULOV JURABEK ABDUSAMIEVICH**
Cyberwarfare and cyber operations in international law: problems of delimitation and legal regulation

Kelib tushgan / Получено / Received: 20.07.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 05.08.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 26.08.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.4./ZZGS8596>

UDC: 340.1(045)(575.1)

QONUNCHILIKDAGI BO'SHLIQLARNI ANIQLASHDA NORMATIV-HUQUQIY HUJJATLAR IJROSI MONITORINGINING AHAMIYATI

Saydullayev Shaxzod Alixanovich,

Toshkent davlat yuridik universiteti

Davlat va huquq nazariyasi sho'bası professori,
yuridik fanlar nomzodi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8670-9851>

e-mail: sh.saydullaev@tsul.uz

Annotatsiya. Maqolada qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringining nazariy-huquqiy va amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Qonunchilikdagi bo'shliq tushunchasi, uning huquqiy kolliziya, yuridik-texnik xato va samarasiz normadan farqlari ko'rsatilgan. Monitoring huquqiy tartibga solish ehtiyojini aniqlash, normativ-huquqiy hujjat maqsadi bilan amaliy natijani taqqoslash hamda huquqni qo'llash amaliyotida yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlash vositasi sifatida yoritilgan. Qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda formal-yuridik va konkret-sotsiologik metodlarni birgalikda qo'llash zarurati asoslangan. O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligi, xususan, normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringining 2025-yildan joriy etilgan yangi modeli tahlil qilingan. Monitoringning natijadorligini oshirish maqsadida uning obyektlarini tanlash mezonlarini belgilash, jamoatchilik ishtirokini kengaytirish, monitoring natijalarini ochiq e'lon qilish, sud amaliyoti va murojaatlarni raqamli tahlil qilish hamda monitoring hisobotlarining huquqiy oqibatlarini kuchaytirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: qonunchilik, huquqiy monitoring, normativ-huquqiy hujjat, huquqdagi bo'shliq, huquqni qo'llash, huquqiy kolliziya, tartibga solish ta'siri, norma ijodkorligi

ЗНАЧЕНИЕ МОНИТОРИНГА ИСПОЛНЕНИЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫХ АКТОВ В ВЫЯВЛЕНИИ ПРОБЕЛОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

Сайдуллаев Шахзод Алиханович,

кандидат юридических наук,

профессор сектора теории государства и права

Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В статье анализируется теоретико-правовое и практическое значение мониторинга исполнения нормативно-правовых актов в выявлении пробелов в законодательстве. Раскрывается понятие пробела в законодательстве, показаны его отличия от правовой коллизии, юридико-технической ошибки и неэффективной нормы. Мониторинг рассматривается как средство выявления потребности в правовом регулировании, сопоставления цели нормативно-правового акта с результатами его практической реализации, а также выявления проблем, возникающих в правоприменительной практике. Обоснована необходимость комплексного применения формально-юридического и конкретно-социологического методов при выявлении пробелов в законодательстве. Проанализировано действующее законодательство Республики Узбекистан, в частности новая модель мониторинга исполнения нормативно-правовых актов, внедренная с 2025 года. В целях повышения результативности мониторинга разработаны предложения, направленные на установление критериев отбора его объектов, расширение участия общественности, открытое опубликование результатов мониторинга,

цифровой анализ судебной практики и обращений, а также усиление правовых последствий отчетов по результатам мониторинга.

Ключевые слова: законодательство, правовой мониторинг, нормативно-правовой акт, правовой пробел, правоприменение, правовая коллизия, регуляторное воздействие, нормотворчество

THE IMPORTANCE OF MONITORING THE IMPLEMENTATION OF NORMATIVE LEGAL ACTS IN IDENTIFYING GAPS IN LEGISLATION

Saydullaev Shakhzod Alikhanovich,

Professor of the Department of Theory of State and Law,
Tashkent State University of Law,
Candidate of Legal Sciences

Abstract. The article analyses the theoretical, legal, and practical significance of monitoring the implementation of regulatory legal acts for identifying gaps in legislation. It examines the concept of a legislative gap and distinguishes it from legal conflicts, errors in legislative drafting, and ineffective legal provisions. Monitoring is considered as a means of identifying the need for legal regulation, comparing the objectives of regulatory legal acts with their practical outcomes, and detecting problems arising in law-enforcement practice. The article substantiates the need for the combined use of formal legal and concrete sociological methods in identifying gaps in legislation. The current legislation of the Republic of Uzbekistan is analysed, with particular attention to the new model for monitoring the implementation of regulatory legal acts introduced in 2025. To improve the effectiveness of monitoring, the article proposes establishing criteria for selecting the objects of monitoring, expanding public participation, ensuring the public disclosure of monitoring results, introducing digital analysis of judicial practice and public appeals, and strengthening the legal consequences of monitoring reports.

Keywords: legislation, legal monitoring, regulatory legal act, legislative gap, law enforcement, legal conflict, regulatory impact, norm making

Kirish

Huquqiy davlat sharoitida qonunchilikning sifati qabul qilinayotgan normativ-huquqiy hujjatlar soni bilan emas, balki ularning ijtimoiy munosabatlarni samarali tartibga solishi, inson huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlashi hamda huquqni qo'llash amaliyotida bir xil samara berishi bilan baholanadi. Shu sababli norma ijodkorligi jarayoni normativ-huquqiy hujjat qabul qilinishi bilan yakunlanmaydi. Qabul qilingan huquqiy normaning amalda qanday ishlayotganini va samara berayotganini o'rganish norma ijodkorligi jarayonining mustaqil hamda zarur bosqichini tashkil etadi.

Qonunchilik samaradorligi uning maqsadi, mazmuni, amal qilish muhiti va amaldagi natijalari o'rtasidagi uyg'unlikni talab qiladi. Ushbu elementlardan birortasining mavjud bo'lmashligi huquqiy tartibga solish samaradorligini pasaytiradi (Mousmouti, 2018). Shu sababli normativ-huquqiy hujjatning amaldagi natijalarini kuzatish, huquqni qo'llash amaliyotida yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlash va qonunchilikni o'z vaqtida takomillashtirish huquqiy davlatning muhim vazifalaridan hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonuni 53-moddasida normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar va boshqa tashkilotlarga tegishli hujjatlar ijrosi ustidan nazoratni, ularning ijrosi bilan bog'liq huquqni qo'llash amaliyoti monitoringini hamda jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlarining tahlilini amalga oshirish vazifasi yuklatilgan. Ushbu moddaga muvofiq, normativ-huquqiy hujjatlarda bo'shliqlar, yuqori yuridik kuchga ega normativ-huquqiy hujjatlar bilan ziddiyatlar, ichki ziddiyatlar yoki boshqa xatolar aniqlangan taqdirda, ularni bartaraf etish choralari ko'rilishi kerak (Republic of Uzbekistan, 2021).

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-avgustdagi PF-111-son Farmonida Adliya vazirligi tomonidan manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda 1 860 ta qonunchilik hujjati ekspertizadan o'tkazilgani, ularning 243 tasida jami 350 ta o'z ahamiyatini yo'qotgan, amalga oshirish mexanizmi bilan ta'minlanmagan norma va huquqiy bo'shliq aniqlangani qayd etilgan (President of the Republic of Uzbekistan, 2024). Demak, tekshirilgan hujjatlarning

13,1 foizida huquqiy nuqson mavjud bo'lib, har bir muammoli hujjatga o'rtacha 1,44 ta nuqson to'g'ri kelgan. Bu holat ayrim hujjatlardagi kamchiliklar kompleks xususiyatga egaligini hamda ularni norma matni, vakolatlar taqsimoti va amalga oshirish mexanizmi o'rtasidagi tizimli bog'liqlik asosida baholash zarurligini namoyon qiladi.

Shu jihatdan olganda, tadqiqotning maqsadini qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringining nazariy va amaliy ahamiyatini ochib berish, monitoringda qo'llanadigan metodlarni tizimlashtirish, O'zbekistondagi amaldagi mexanizmlarni baholash hamda ularni takomillashtirishga qaratilgan ilmiy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

Yuridik adabiyotlarda huquqiy bo'shliqlar ijtimoiy munosabatlar rivoji bilan huquqiy tartibga solish o'rtasidagi nomuvofiqlik natijasi sifatida talqin qilinadi. V.V. Lazarev (1974) ularning obyektiv xususiyatini asoslagan bo'lsa, F. Eshturdiyeva (2026) bo'shliqlarning paydo bo'lishini yangi ijtimoiy munosabatlar bilan bir qatorda norma ijodkorligidagi yuridik-texnik kamchiliklar, huquqiy prognozlash va monitoring mexanizmlarining yetarlicha rivojlanmaganligi bilan bog'laydi. Shu bois qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda ularning obyektiv va subyektiv sabablarini birgalikda baholash zarur.

Bunda "huquqdagi bo'shliq" va "qonunchilikdagi bo'shliq" tushunchalarini o'zaro aynanlashtirmaslik hamda ularni bir-biridan qat'iy farqlash talab etiladi. Huquqdagi bo'shliq kengroq tushuncha bo'lib, huquqiy tartibga solish tizimida muayyan ijtimoiy munosabatni hal qilish uchun zarur yuridik vositaning mavjud emasligini anglatadi. Qonunchilikdagi bo'shliq esa ushbu holatning normativ-huquqiy hujjatlar tizimida ifodalangan ko'rinishidir. Mazkur maqolaning bevosita predmetini normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringi tashkil etgani sababli, keyingi o'rinlarda, asosan, "qonunchilikdagi bo'shliq" atamasidan foydalanish maqsadga muvofiq deb topildi.

Shu jihatdan olganda, O'zbekiston Respublikasining "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonunida qonunchilikdagi bo'shliq tushunchasini mustahkamlash lozim (Republic of Uzbekistan, 2021). Xususan, Qonunning 3-moddasini quyidagi asosiy tushuncha bilan to'ldirish taklif etiladi: "Qonunchilikdagi bo'shliq – huquqiy tartibga

solishni obyektiv ravishda talab qiladigan ijtimoiy munosabatga nisbatan normativ-huquqiy hujjatlarda zarur huquq normasining mavjud emasligi yoki mavjud normaning mazkur munosabatni to'liq tartibga solish uchun yetarli emasligi".

Xorijiy adabiyotlarda huquqiy monitoring qonunchilikni qabul qilinganidan keyin baholashning institutsional shakli sifatida o'rganiladi. K. Van Aeken (2011) bunday baholashni normativ maqsadlarga erishilganligini aniqlash vositasi sifatida ko'rsatsa, M. Musmuti va H. Xanthaki (2014) qonunchilik sifatini uning maqsadi, mazmuni va amaliy natijalari o'rtasidagi uyg'unlik bilan bog'laydi (Mousmouti, 2018). Y.A. Tixomirov esa monitoring natijalarini huquqiy prognozlash bilan bog'lash tartibga solishdagi kamchilik va xavflarni oldindan aniqlash imkonini berishini ta'kidlaydi (Tikhomirov, 2015).

Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti tartibga solishning amaldagi holatini qayta ko'rib chiqishni "yaxshi tartibga solish" siyosatining zarur elementi sifatida ko'rsatadi. Tashkilot tavsiyalariga ko'ra, qonunchilikni keyingi baholash muayyan hujjatning maqsadga muvofiqligi, samaradorligi, dolzarbligi va huquq subyektlariga yuklaydigan xarajatlarini tekshirishi lozim (OECD, 2020). Yevropa Ittifoqida qonunchilikni baholash samaradorlik, tejamkorlik, dolzarblik, uyg'unlik va qo'shilgan qiymat mezonlariga asoslanadi (European Commission, 2021). Shunga qaramay, OECD tadqiqotlari ko'plab davlatlarda qonunchilikni keyingi baholash amaliyotining tizimliliigi, jamoatchilik ishtiroki va sifat nazoratini kuchaytirish zarurati saqlanib qolayotganini ko'rsatadi (OECD, 2022).

Ushbu tadqiqotlar qonunchilikni keyingi baholashning umumiy nazariy va institutsional asoslarini ochib bergan bo'lsa-da, normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringining aynan qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlash bilan bog'liq metodologik imkoniyatlari O'zbekiston qonunchiligining so'nggi yillardagi yangilanishlari asosida alohida tahlil etishni talab qiladi.

Tadqiqotda formal-yuridik, tizimli-tuzilmaviy, qiyosiy-huquqiy, mantiqiy va konkret-sotsiologik metodlardan foydalanildi. Formal-yuridik metod yordamida qonunchilikdagi bo'shliq, huquqiy monitoring, ijro nazorati va tartibga solish ta'sirini baholash tushunchalarining normativ mazmuni aniqlandi. Konkret-sotsiologik metod doirasida

huquqni qo'llash amaliyoti, sud qarorlari, statistik ma'lumotlar va huquqiy eksperimentning bo'shliqlarni aniqlashdagi imkoniyatlari tahlil qilindi.

Asosiy qism

Qonunchilikdagi bo'shliq – bu huquqiy tartibga solishni obyektiv ravishda talab qiladigan ijtimoiy munosabatga nisbatan zarur normativ qoidaning mavjud emasligi yoki amaldagi qoidaning ushbu munosabatlarni to'liq tartibga solish uchun yetarli emasligidir. Ushbu ta'rifdan bo'shliqning bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lgan moddiy va formal xususiyatlari kelib chiqadi. Moddiy xususiyat muayyan munosabatni huquqiy tartibga solishga obyektiv ijtimoiy ehtiyoj mavjudligida namoyon bo'lsa, formal xususiyat amaldagi qonunchilikda tegishli qoidaning yo'qligi yoki mukammal emasligini ifodalaydi.

Shu sababli qonunchilikda muayyan masalaning bevosita tartibga solinmagani o'z-o'zidan bo'shliq mavjudligini anglatmaydi. Ayrim munosabatlarning tartibga solinmaganligi qonun chiqaruvchining ongli tanlovi, ya'ni "malakali sukut" (*silentium legis*) bo'lishi ham mumkin. Boshqa hollarda munosabatlarni axloq normalari, urfodatlar, shartnoma yoki ichki korporativ normalar vositasida tartibga solish yetarli hisoblanadi. Huquqdagi bo'shliq haqida xulosa qilish uchun munosabatni aynan davlat tomonidan umummajburiy norma orqali tartibga solish zarurati ilmiy va amaliy jihatdan asoslantirilishi lozim.

Qonunchilikdagi bo'shliqni kolliziya va yuridik-texnik xatoliklardan farqlash ham muhim ahamiyatga ega. Huquqdagi bo'shliqda tegishli qoida mavjud bo'lmaydi yoki u munosabatni to'liq tartibga sola olmaydi. Huquqiy kolliziyada esa bir munosabatni tartibga soluvchi ikki yoki undan ortiq qoida o'rtasida ziddiyat va tafovut mavjud bo'ladi. Yuridik-texnik xatoda norma mavjud, ammo uning ifodalanishi, atamalari, tuzilishi yoki havola qiluvchi qoidalarida nuqson kuzatiladi. Normaning samarasizligi esa, u formal jihatdan to'liq va qo'llash uchun yaroqli bo'lsa-da, normativ-huquqiy hujjatni qabul qilishdan ko'zlangan pirovard natijaga erishishni ta'minlay olmasligida namoyon bo'ladi.

Kelib chiqish vaqtiga ko'ra, bo'shliq dastlabki yoki keyinchalik yuzaga kelgan xususiyatga ega bo'lishi mumkin. Dastlabki bo'shliq normativ-huquqiy hujjat qabul qilingan vaqtning o'zidayoq

mavjud bo'lib, loyihani tayyorlash va ekspertizadan o'tkazish jarayonida e'tibordan chetda qolgan bo'ladi. Keyinchalik yuzaga kelgan bo'shliq esa ijtimoiy munosabatlarning rivojlanishi, yangi texnologiyalar yoki yangi huquqiy institutlarning paydo bo'lishi natijasida shakllanadi.

Tartibga solish darajasiga ko'ra, bo'shliq to'liq yoki qisman bo'lishi mumkin. To'liq bo'shliqda muayyan munosabatni tartibga soluvchi norma umuman mavjud bo'lmaydi. Qisman bo'shliqda esa umumiy norma mavjud bo'lsa-da, uni amalga oshirish tartibi, vakolatli subyekt, muddat, moliyalashtirish manbasi, huquqiy oqibat yoki shikoyat qilish mexanizmi belgilanmay qoladi. Huquq va kafolatlarni e'lon qilish bilan cheklanib, ularni amalga oshirish mexanizmini belgilamaydigan deklarativ normalar ham yashirin bo'shliqni keltirib chiqarishi mumkin.

Qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda huquqiy monitoring muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy adabiyotlarda "huquqiy monitoring" tushunchasi normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlashdan boshlab, ularni qabul qilish, amaliyotga tatbiq etish, qo'llash natijalarini baholash va keyinchalik takomillashtirishgacha bo'lgan jarayonlarni qamrab oluvchi keng ma'noda qo'llanadi.

Huquqiy monitoring norma loyihasini tayyorlashdan uning amaliy natijalarini baholashgacha bo'lgan jarayonlarni qamrab oluvchi umumiy tushunchadir. Normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringi esa hujjat kuchga kirganidan keyin uning ijrosi, belgilangan maqsadlarga erishilishi va huquqiy tartibga solish natijalarini muntazam kuzatish, ma'lumotlarni yig'ish, taqqoslash va baholashga qaratilgan maxsus mexanizmdir. Mazkur mazmun 2025-yilgi Normativ-huquqiy hujjatlar ijrosini monitoringdan o'tkazish uslubi-yotida ham mustahkamlangan (Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, 2025).

Monitoringni oddiy ijro nazoratidan farqlash lozim. Hujjat ijrosi nazoratida, asosan, normativ-huquqiy hujjatda belgilangan topshiriqlar o'z vaqtida bajarilganligini tekshiradi. Monitoring esa bundan kengroq qamrovga ega bo'lib, u hujjat maqsadiga erishilganini, normalarning amalda ishlashini, huquq subyektlariga ta'sirini va tartibga solish mexanizmlarini qayta ko'rib chiqish zaruriyatini baholaydi. Demak, ijro nazorati "vazifa bajarildimi?", monitoring esa "ko'zlangan natijaga

erishildimi va huquqiy tartibga solishni o'zgartirish zarurmi?" degan savollarga javob izlaydi.

Mazkur savollarga ilmiy asoslangan javob berish, shuningdek, huquqiy tartibga solishdagi bo'shliqlar va boshqa nuqsonlarni aniqlash monitoring jarayonida tegishli tadqiqot metodlaridan izchil foydalanishni taqozo etadi. Monitoringda formal-yuridik va konkret-sotsiologik metodlar o'zaro bog'liq holda qo'llanishi lozim. Formal-yuridik metod normaning Konstitutsiya va yuqori yuridik kuchga ega normativ-huquqiy hujjatlarga muvofiqligi, aniqligi, tizimli bog'liqligi, huquqiy oqibatlar va amalga oshirish mexanizmlari mavjudligini tekshirish imkonini beradi.

Biroq norma matnidagi kamchilikning o'zi yangi huquqiy tartibga solish zaruratini asoslamaydi. Shu sababli formal-yuridik metod yuridik amaliyot, fuqarolar murojaatlari, statistika, kuzatuv, so'rov va ekspertiza orqali olingan empirik ma'lumotlar bilan to'ldirilishi kerak. Ushbu ma'lumotlar muammoning takrorlanuvchanligi, ko'lam va huquq subyektlariga ta'sirini aniqlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, statistik ma'lumotlar ham o'z-o'zidan qonunchilikdagi bo'shliq mavjudligini tasdiqlamaydi. Ular vaqt, hudud va subyektlar kesimida taqqoslanib, aniqlangan muammo bilan normativ-huquqiy tartibga solish o'rtasidagi sababiy bog'liqlik belgilanishi lozim. Faqat formal-yuridik va empirik tahlil natijalari bir-birini tasdiqlagan taqdirdagina qonunchilikni takomillashtirish haqida asoslangan xulosa chiqarish mumkin.

Huquqni qo'llash amaliyoti qonunchilikdagi bo'shliqlar va boshqa huquqiy nuqsonlar yuzaga chiqadigan asosiy amaliy muhitlardan biridir. Ijtimoiy munosabatlarning jadal rivojlanishi natijasida ilgari huquqiy tartibga solish doirasidan tashqarida bo'lgan yangi hodisalar vujudga kelishi, mavjud huquqiy vositalar esa ularni tartibga solish uchun yetarli bo'lmay qolishi mumkin. O'z navbatida, Y.A. Tixomirov yangi vaziyatlar huquqning amal qilishi jarayonida ilgari tartibga solinmagan hodisa va munosabatlarni yuzaga keltirishini, huquqni qo'llash amaliyoti esa huquqiy tartibga solish vositalarining zaif tomonlari, konservativligi va xatoliklarini aniqlashini ta'kidlaydi. Shu sababli huquqni qo'llashda kuzatilgan har bir qiyinchilikni to'g'ridan to'g'ri bo'shliq deb baholamasdan, uning takrorlanuv-

chanligi, kelib chiqish sabablari va amaldagi normativ mexanizm bilan bog'liqligi monitoring doirasida chuqur tekshirilishi lozim (Tikhomirov, 2015).

Zero, huquqni qo'llash jarayoni bilan qonunchilikdagi bo'shliq o'rtasidagi aloqadorlik quyidagi mantiqiy ketma-ketlikda namoyon bo'ladi: birinchidan, huquqni qo'llovchi subyekt muayyan ishni hal etishda zarur normaning mavjud emasligi, to'liq emasligi yoxud amalga oshirish mexanizmi belgilanmaganiga duch keladi; ikkinchidan, ushbu holat konkret ish doirasida huquqiy normani talqin qilish, analogiya yoki umumiy prinsiplarni qo'llash orqali vaqtincha bartaraf etilishi mumkinligi aniqlanadi; uchinchidan, monitoring doirasida bunday holatlarning takrorlanuvchanligi, qamrovi va huquq subyektlariga ta'siri umumlashtiriladi; to'rtinchidan, yuzaga kelgan muammoning aynan bo'shliq, kolliziya yoki yuridik-texnik nuqson turiga mansubligi baholanadi; beshinchidan, zaruratga ko'ra, tegishli normativ-huquqiy hujjatni qabul qilish, unga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish bo'yicha ilmiy va amaliy takliflar shakllantiriladi.

Shu sababli huquqni qo'llash amaliyoti bo'shliq namoyon bo'ladigan asosiy amaliy muhit hisoblansa, monitoring ushbu holatni shunchaki tasodifiy voqelikdan tizimli huquqiy muammoga aylantiruvchi omillarni aniqlash va baholash mexanizmidir (Petrov & Tikhonravov, 2017).

Sud amaliyoti ham huquqiy monitoringning muhim empirik manbasidir. Bir xil toifadagi ishlar bo'yicha sudlar yoki ma'muriy organlar tomonidan turlicha qarorlar qabul qilinishi huquqiy tushunchaning aniq ta'rifi yo'qligi, vakolatlar chegarasi belgilanmagani, istisno holatlar tartibga solinmagani yoki moddiy norma mavjud bo'lsa-da, protsessual mexanizm ishlab chiqilmaganini ko'rsatishi mumkin. Sud nazorati real holatlarda qonunning konstitutsiyaviyligi va samaradorligini baholash orqali qonun chiqaruvchi organ bilan institutsional muloqotni shakllantirishga xizmat qiladi (Popelier, 2012).

Ijtimoiy so'rov, intervyu va fokus-guruhlar huquq subyektlarining amaldagi qonunchilikdan foydalanish tajribasini aniqlash imkonini beradi. Biroq so'rov natijalari respondentlarning shaxsiy tajribasi, huquqiy xabardorlik darajasi va tanlab olingan guruh tarkibiga bevosita bog'liqdir. Shu sababli ushbu ma'lumotlar statis-

tik ko'rsatkichlar, sud amaliyoti hamda hujjatlar tahlili orqali verifikatsiya qilinishi (tekshirilishi) zarur. Manfaatdor shaxslarning ushbu jarayondagi ishtiroki qonunchilikning amaldagi ta'siri haqida davlat organlarida mavjud bo'lmagan ma'lumotlarni olish hamda huquqiy tartibga solishga nisbatan fuqarolarning ishonchini oshirish imkonini yaratadi (Ranchordas, 2017).

Shu o'rinda ta'kidlash joizki, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-avgustdagi PF-111-son Farmoni bilan normativ-huquqiy hujjatlar ijrosini monitoring qilish va ularning tartibga solish ta'sirini baholashning yangi modeli joriy etildi. Uning asosida qabul qilingan Monitoring uslubiyotiga muvofiq, tadbirkorlik faoliyatiga, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlariga hamda atrof-muhitga ta'sir ko'rsatuvchi qonunlar kuchga kirganidan keyin besh yil davomida, qonunosti hujjatlari esa uch yil davomida har yili majburiy monitoringdan o'tkaziladi. Monitoring natijalari asosida normativ-huquqiy hujjat qonunchilikda belgilangan tartibda tartibga solish ta'sirini baholashdan o'tkaziladi (President of the Republic of Uzbekistan, 2024). Mazkur model monitoringni hujjatni qabul qilish maqsadlariga erishilishini muntazam kuzatib borish hamda keyingi baholash jarayoni uchun zarur empirik ma'lumotlarni to'plash bosqichi sifatida shakllantiradi. Albatta, ushbu tizimni amalga tatbiq etishda yuqorida sanab o'tilgan metodlardan kompleks foydalanish kutilgan ijobiy samarani beradi.

Yangi modelga ko'ra, normativ-huquqiy hujjatning o'zida uni monitoring qilish va baholashdan o'tkazishga mas'ul davlat organi ko'rsatilishi lozim. Monitoring va baholash natijalari Adliya vazirligiga taqdim etilishi hamda mas'ul davlat organining rasmiy veb-saytida e'lon qilinishi shart. Bu holat monitoringni normativ-huquqiy hujjat qabul qilinganidan keyingi tasodifiy tekshiruvdan oldindan rejalashtirilgan va mas'ul subyekti aniq belgilangan tizimli jarayonga aylantiradi.

2025-yilgi Monitoring uslubiyotida monitoring rejasi va hisobotining yagona shakli belgilanib, normativ-huquqiy hujjatning ijrosi resurs, faoliyat va natijadorlik indikatorlari asosida baholanishi nazarda tutilgan (Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, 2025). Resurs ko'rsatkichlari hujjatni amalga oshirish uchun

ajratilgan moliyaviy, tashkiliy, kadrlar va boshqa imkoniyatlarni ifodalaydi. Faoliyat ko'rsatkichlari mas'ul organlar tomonidan amalga oshirilgan amaliy harakatlar va tadbirlarni aks ettiradi. Natijadorlik ko'rsatkichlari esa normativ-huquqiy hujjatni qabul qilishdan ko'zlangan ijtimoiy, iqtisodiy va huquqiy natijalarga erishish darajasini aks ettiradi.

Ushbu uch darajali tizim formal ijroni haqiqiy natijadan farqlash imkonini beradi. Muayyan tadbirlar to'liq o'tkazilgan va ajratilgan mablag'lar o'zlashtirilgan bo'lsa-da, yakuniy ijtimoiy yoki huquqiy maqsadga erishilmagan bo'lishi mumkin. Bunday holat shunchaki ijro intizomidagi kamchilikdan tashqari, normativ-huquqiy hujjatning maqsadi, mazmuni va uni amalga oshirish mexanizmi o'rtasida uzilish mavjudligini ham ko'rsatadi.

Qayd etilgan yangi huquqiy mexanizmlar monitoringning institutsional va tashkiliy-huquqiy asoslarini sezilarli darajada kuchaytirgan bo'lsa-da, uning amaliy natijadorligiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan ayrim masalalar hamon saqlanib qolmoqda.

Xususan, bugungi kunda monitoring obyekti tanlashda xavf darajasi va ijtimoiy ahamiyatni baholash mezonlarini yanada aniqlashtirish zarurati vujudga kelmoqda. Barcha normativ-huquqiy hujjatlarni bir xil hajm va davriylikda o'rganish resurslardan samarasiz foydalanishga va asosiy e'tiborning chalg'ishiga olib kelishi mumkin.

Navbatdagi dolzarb masala monitoringning institutsional mustaqilligi bilan bog'liq. Hujjatni ishlab chiqqan yoki uning ijrosiga bevosita mas'ul organning o'zi monitoring o'tkazishi idoraviy manfaatdorlik xavfini keltirib chiqarishi mumkin. Mas'ul organ o'z faoliyati natijalarini ijobiy baholashga intilib, huquqiy mexanizmdagi aslida mavjud nuqsonlarni ijro intizomi yoki boshqa organlar faoliyati bilan izohlash ehtimoli yuqoridir. Xalqaro tadqiqotlar ham qonunchilikni keyingi baholashning samaradorligi uning mustaqilligi, institutsional mavqeyi va qaror qabul qiluvchi subyektlar bilan aloqasiga bevosita bog'liq ekanligini ko'rsatadi (Knap et al., 2025).

Monitoring natijasida bo'shliq aniqlangan taqdirda, tegishli normativ-huquqiy hujjat loyihasini ishlab chiqish muddati va mas'ul subyekti aniq belgilash masalasi ham alohida ahamiyat kasb etadi. Agar monitoring hisoboti faqatgina

mavjud muammoni qayd etish bilan cheklansa, u qonunchilikni takomillashtirish jarayoniga yetarli darajada ta'sir ko'rsatmasligi mumkin. Baholash natijasining real huquqiy va siyosiy qarorga aylanishi uchun monitoring hamda norma ijodkorligi jarayoni o'rtasida majburiy qayta aloqa mexanizmini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir.

Nihoyat, monitoring natijalarini turli davlat organlarining rasmiy veb-saytlarida tarqoq holda joylashtirilishi axborotning tizimsizligiga olib kelishi mumkin. Sud amaliyoti, fuqarolar murojaatlari, ma'muriy statistika va jamoatchilik fikrini yagona raqamli platformada integratsiyalashgan holda tahlil qilish imkoniyatining cheklanganligi takrorlanuvchi huquqiy muammolarni tezkor va tizimli aniqlashga to'sqinlik qiladi.

Shu jihatdan olganda, qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashda monitoring samaradorligini oshirish uchun, birinchi navbatda, bo'shliqni boshqa huquqiy nuqsonlardan ajratishning yagona mezonlarini Monitoring uslubiyotida mustahkamlash maqsadga muvofiqdir. Bunda tartibga solinmagan ijtimoiy munosabatlar, to'liq bo'lmagan norma, huquqni amalga oshirishning protsessual mexanizmi mavjud emasligi, vakolatli organ yoki uning vakolatlari chegarasi belgilanmaganligi, huquqiy oqibat nazarda tutilmagani, havola qilingan hujjat qabul qilinmagani hamda yangi munosabatlar paydo bo'lishi natijasida vujudga kelgan bo'shliqlar alohida mezonlar sifatida belgilanishi lozim.

Monitoring mustaqilligini kuchaytirish maqsadida ijtimoiy ahamiyati yuqori bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish jarayoniga ilmiy tashkilotlar, mustaqil huquqshunos-ekspertlar, advokatura va boshqa kasbiy birlashmalar, nodavlat notijorat tashkilotlari hamda tegishli sohada faoliyat yurituvchi subyektlarni keng jalb etish maqsadga muvofiqdir. Monitoring hisobotiga mas'ul davlat organining xulosasi bilan bir qatorda mustaqil ekspert xulosasini ilova qilish idoraviy manfaatdorlik ta'sirini sezilarli darajada kamaytiradi.

Shuningdek, monitoring natijalarining huquqiy oqibatlarini aniq belgilash talab etiladi. Hisobotda huquqiy bo'shliq yoki boshqa jiddiy nuqsonlar aniqlangan taqdirda, taklif etilayotgan huquqiy yechim, normativ-huquqiy hujjat loyihasini ishlab chiqishga mas'ul organ, loyihani tayyorlash muddati va ushbu taklifni ko'rib chiqish tartibi qat'iy belgilanishi lozim. Vakolatli organ

monitoring natijalari va takliflarini qabul qilmagan taqdirda, o'z qarorini asosli huquqiy hamda faktik dalillar bilan asoslab berishi shart.

Shu bilan birga, amaldagi qonunchilikda monitoring jarayonini normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish va kelishishning yagona elektron tizimi orqali amalga oshirish nazarda tutilgan. Fikrimizcha, mazkur tizim tarkibida jamoatchilik uchun ochiq bo'lgan maxsus monitoring modulini joriy etish maqsadga muvofiqdir. Ushbu modulda monitoring rejasi, hujjatning maqsadi va indikatorlari, oraliq hamda yakuniy natijalar, aniqlangan huquqiy bo'shliq va kolliziylar, jamoatchilik takliflari, shuningdek, qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha qabul qilingan amaliy choralar to'liq aks ettirilishi lozim. Bundan tashqari, sud qarorlari, fuqarolar murojaatlari va davlat xizmatlariga oid shaxssizlantirilgan ma'lumotlarni avtomatlashtirilgan tarzda tahlil qilish takrorlanuvchi huquqiy muammolarni o'z vaqtida va tezkor aniqlash imkonini beradi.

Monitoring norma ijodkorligi jarayonining yakunlovchi bosqichi emas, balki uni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiquvchi poydevorga aylanishi zarur. Shu munosabat bilan ijtimoiy muammoni aniqlash, huquqiy yechimni ishlab chiqish, hujjatni qabul qilish, uning ijrosini monitoring qilish, natijadorlikni baholash, huquqiy bo'shliq va boshqa nuqsonlarni aniqlash hamda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishdan iborat uzluksiz tizimni shakllantirish talab etiladi. Masalan, Yevropa Ittifoqida keng qo'llanadigan "avval bahola" prinsipi ham yangi huquqiy taklifni ilgari surishdan oldin amaldagi tartibga solish natijalarini chuqur o'rganishni nazarda tutadi (European Commission, 2021). Bunday yondashuv monitoring natijalarining hisobot ko'rinishida qolib ketmasligi hamda norma ijodkorligi amaliyotiga samarali qaytarilishini ta'minlaydi.

Xulosa

Normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringi qonunchilikdagi bo'shliqlarni aniqlashning muhim mexanizmi hisoblanadi. U huquqiy matnni formal tahlil qilish bilan cheklanmay, normaning amaldagi harakati, huquqni qo'llash amaliyotini va huquq subyektlariga real ta'sirini baholash imkonini beradi.

Shu bilan birga, normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringining qonunchilikdagi bo'shliq va

kolliziyalarni aniqlash mexanizmi bir necha o'zaro bog'liq bosqichlardan iboratdir. Dastlab normativ-huquqiy hujjatda belgilangan maqsad, vazifalar, vakolatli subyektlar va uni amalga oshirish mexanizmlari aniqlashtiriladi. Keyingi bosqichda ushbu normativ model huquqni qo'llash amaliyotining haqiqiy natijalari bilan taqqoslanadi. Bunda yuridik amaliyot, jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari, statistik ma'lumotlar hamda vakolatli organlarning hisobotlari chuqur o'rganiladi.

Agar muayyan ijtimoiy munosabatni hal qilish uchun zarur norma mavjud bo'lmasa yoki mavjud norma huquq va majburiyatlarni amalga oshirish tartibini to'liq belgilamasa, qonunchilikda bo'shliq mavjudligi haqida dastlabki xulosa shakllantiriladi. Agar bir xil munosabatga nisbatan mazmunan bir-biriga zid bo'lgan ikki yoki undan ortiq norma aniqlansa, ushbu holat huquqiy kolliziya sifatida baholanishi lozim. Shunday qilib, monitoring norma matni bilan huquqni qo'llash natijalari o'rtasidagi nomuvofiqlikni aniqlash, tasniflash va uni bartaraf etish bo'yicha taklif ishlab chiqishga xizmat qiluvchi tizimli huquqiy baholash mexanizmidir.

Tadqiqot natijalari qonunchilikdagi bo'shliqni huquqiy kolliziya, yuridik-texnik xato, deklarativ va samarasiz normadan aniq farqlash zarurligini ko'rsatdi. Muayyan ijtimoiy munosabatning tartibga solinmaganligi o'z-o'zidan bo'shliq mavjudligini anglatmaydi. Buning uchun ushbu munosabatni davlat tomonidan huquqiy tartibga solishga obyektiv ehtiyoj mavjudligi hamda amaldagi qonunchilikda tegishli normaning yo'qligi yoki to'liqsizligi aniqlanishi lozim.

Qonunchilikdagi bo'shliqlarni ishonchli va puxta aniqlash uchun formal-yuridik va konkret-sotsiologik metodlarni birgalikda qo'llash lozim. Formal-yuridik tahlil normativ tizimdagi to'liqsizlik, ziddiyat va yuridik-texnik nuqson-

larni aniqlashga xizmat qilsa, kuzatuv, statistik tahlil, sud amaliyoti va fuqarolar murojaatlarini o'rganish, ijtimoiy so'rovlar va huquqiy eksperimentlar o'tkazish huquqiy tartibga solishning obyektiv ehtiyojlarini ochib beradi.

O'zbekistonda 2025-yildan tadbirkorlik faoliyatiga, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlariga hamda atrof-muhitga ta'sir ko'rsatuvchi qonunlar va qonunosti hujjatlarini belgilangan muddatlar davomida har yili monitoring qilish, mas'ul organni oldindan belgilash va natijalarni ochiq e'lon qilishga asoslangan yangi tizim joriy etildi. Mazkur tizim normativ-huquqiy hujjatlarning rasmiy ijrosidan ko'ra, ularning pirovard maqsadlariga erishish va amaliy samaradorligini real baholash imkonini beruvchi muhim huquqiy asos hisoblanadi.

Shu bilan birga, monitoring samaradorligini oshirish uchun qonunchilikdagi bo'shliqni boshqa huquqiy nuqsonlardan aniq farqlash mezonlarini belgilash, mustaqil ekspertlar va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish, monitoring hisobotlarining huquqiy oqibatlarini aniq nazarda tutish hamda monitoring ma'lumotlarining ochiqligi va tizimli hisobini ta'minlash zarurligi asoslab berildi. Tadqiqot monitoring natijalarini normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilish, o'zgartirish, to'ldirish yoki o'z kuchini yo'qotgan deb topishga qaratilgan norma ijodkorligi jarayoniga majburiy ravishda qaytarish zaruratini ham ko'rsatdi.

Shunday qilib, normativ-huquqiy hujjatlar ijrosi monitoringi shunchaki ijro intizomini tekshirish vositasi emas. U qonunchilikning to'liqligi, izchilligi, barqarorligi va samaradorligini ta'minlaydigan, shuningdek, norma ijodkorligi bilan huquqni qo'llash amaliyoti o'rtasida barqaror qayta aloqani shakllantiradigan kompleks huquqiy institutdir.

REFERENCES

- Eshturdiyeva, F. B. (2026). Huquqiy bo'shliq fenomeni va uni bartaraf etish: O'zbekiston fuqarolik qonunchiligi misolida [The phenomenon of legal gaps and their elimination: On the example of Uzbekistan's civil legislation]. *Jurisprudence*, 6(1), 11–20.
- European Commission. (2021). *Better regulation guidelines*. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf
- Knap, L. J., Friele, R. D., van Gameren, R., & Legemaate, J. (2025). Factors influencing the impact of ex-post legislative evaluations: A scoping review. *The Journal of Legislative Studies*, 31(3), 852–875. <https://doi.org/10.1080/13572334.2023.2268320>

- Lazarev, V. V. (1974). *Probely v prave i puti ikh ustraneniya* [Gaps in law and ways to eliminate them]. Legal Literature.
- Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan. (2025, February 7). *On approval of the methodology for monitoring the implementation of regulatory legal acts* (Registration No. 3605). Lex.uz. <https://lex.uz/docs/7370767>
- Mousmouti, M. (2018). Making legislative effectiveness an operational concept: Unfolding the effectiveness test as a conceptual tool for lawmaking. *European Journal of Risk Regulation*, 9(3), 445–464. <https://doi.org/10.1017/err.2018.53>
- OECD. (2020). *Reviewing the stock of regulation (OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy)*. OECD Publ. <https://doi.org/10.1787/1a8f33bc-en>
- OECD. (2021). *OECD regulatory policy outlook 2021*. OECD Publ. <https://doi.org/10.1787/38b0fdb1-en>
- OECD. (2022). *Better regulation practices across the European Union 2022*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/6e4b095d-en>
- Petrov, A. A., & Tikhonravov, E. Y. (2017). *Probely i kollizii v prave: uchebnoe i nauchno-prakticheskoe posobie* [Gaps and conflicts in law: An educational and scientific-practical guide]. Prospekt.
- Popelier, P. (2012). *The court as regulatory watchdog: The procedural approach in the case law of the European Court of Human Rights*. In P. Popelier, A. Mazmanyan, & W. Vandenbruwaene (Eds.), *The role of constitutional courts in multilevel governance* (pp. 249–269). Intersentia.
- President of the Republic of Uzbekistan. (2024, August 16). *On measures to ensure the stability and improve the quality and effectiveness of legal regulation of social relations* (Decree No. DP-111). Lex.uz. <https://lex.uz/docs/7069968>
- Ranchordas, S. (2017). *Consultations, citizen narratives and evidence-based regulation: The strange case of the consultation on the collaborative economy* (University of Groningen Faculty of Law Research Paper No. 2924461). SSRN. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2924461>
- Republic of Uzbekistan. (2021, April 20). *On normative legal acts* (Law No. LRU-682). Lex.uz. <https://lex.uz/docs/5378966>
- Shermuhamedova, N. (2008). *Falsafa va fan metodologiyasi*. Communicator.
- Tikhomirov, Y. A. (2015). *Pravo: Prognozy i riski* [Law: Forecasts and risks]. INFRA-M.
- Van Aeken, K. (2011). From vision to reality: Ex post evaluation of legislation. *Legisprudence*, 5(1), 41–68. <https://doi.org/10.5235/175214611796404859>
- Xanthaki, H. (2014). *Drafting legislation: Art and technology of rules for regulation*. Hart Publ.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-YIL 4-SON

VOLUME 6 / ISSUE 4 / 2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.4>.

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence>